

Дзітлярыйцы Мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ МУЗЕЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

Год выдання 33-і
№ 8 (1957)
26 студзеня 1957 г.
АУТОРАК
Цана 4 кяп.

ФОТААМАТАРЫ ЗАВОДА

У самай гучнай жонцы адчуваецца сабе рабочы брэсцкага завода «Газ-апарат». Яны паспяхова змагаюцца за вытворчы план, павышаюць свае вынікі, удзельнічаюць у культурным жыцці прадпрыемства і горада. А калі ў калектыве нарадзілася новая добрая задума. Было вырашана стварыць спецыяльны фоталагічны заводскі будынак. На фотавыстаўку аматеры прынеслі больш ста здымкаў, у якіх расказваецца аб жыцці роднага прадпрыемства і яго калектыву. Журні выстэйкі, пасаджэнне віога вы быццэ на гэтым здымку, прысудзіла за лепшыя работы грашовыя прэміі і дыпломы.

Фота В. Герман. (БЕЛТА).

ПА ІНЕРЦЫ...

Важнейшае з мастацтваў, а курсы гісторыі гэтага мастацтва не чытаюцца ні ў школе, ні ў вышэйшых навучальных установах. Наймацнейшая зброя ідэалагічнага ўздзеяння, а між тым кінатэатр працуе па прынцыпу: «Той фільм добры, які мае касавы збор». Вось і атрымліваецца, што «Сіні смыхак» у многіх гарадах ішоў адзін — два дні пры нявольнай залі, а «Гарыжскія тайны» не сышоў з экрану тры дні. А колькі разоў было з выкладу вяртанне на экраны лепшых твораў савецкай кінатэатры, але размовы так і застаюцца размовамі.

Вялікую ролю ў прапагандае прыгожата можа і абавязна адыграваць тэлебачанне. На жаль, узрастанне мастацкага тэлеперадачу (цэнтральных, рэспубліканскіх і асцява мясцовых) шыра скажам, вельмі і вельмі невысока. Гэдак па тэлебачанні можна паглядзець цікавы спектакль, добры кінафільм, яркі рэпартаж. Як у калектыве, мільяёны на экране твара дыктары, каментатары, канферансье, эстрадныя спевакі і спявачкі змяняюцца танцаорамі і жангларамі ў суправаджэнні крыклівай эстраднай музыкі. Нават таленавітыя нумары тонуюць у гэтым бяздонным патоку рамесніцкіх падробак, якія мяжуюць з папашкай.

Нашы крытыкі, адзначаныя кожны пазітыўны зборнік і кожнае жывапіснае палатно спецыяльнымі артыкуламі і рэцэнзіямі, вельмі

радыя пішуць аб кіно і амаль ніколі аб тэлеперадаках. Некалкі слоў аб мастацкай фатаграфіі. Прагледзець любіць папулярны часопіс, газету;

амаль трэцюю частку іх плошчы займаюць фатаграфіі. Усё большую грамадскую ўвагу прыцягваюць выставкі майстроў і амагараў фатаграфіі ў Мінску, Гомелі і іншых гарадах. Фотамастатства стала масавым захапленнем. Але як і любы від мастацтва, фатаграфія можа спужаць і на карысць і на шкоду эстэтычнаму выхаванню. Густ амагараў фатаграфіі (і тых, хто фатаграфуе, і тых, хто любіць гэтае мастацтва як глядач), трэба выхоўваць. Але гэтым зноў жа амаль ніхто не займаецца. Добрую ініцыятыву правяў часопіс «Маладосць», які адкрыў на сваіх старонках пэтаняны аддзел для фотаамагараў. Толькі аддзел гэты пакуль яшчэ слаба спраўляецца са сваімі задачамі: у ім не знойдзеш ні цікавых артыкулаў і гутарак майстроў беларускага мастацтва, ні значных ідэйна-мастацкіх фотакарцін з адвядомымі ідэалагічнымі каментарыямі. Здымкі ў аддзеле друкуюцца малаго фармату і выглядаюць вельмі цямайна.

Факты — упарта рэч, і яны сведчаць, што школьныя праграмы і праграмы вун дзюнама даўна адсталі ад практыкі развіцця сучаснага мастацтва. У школе і вун трэба даваць веда па ўсім важнейшым відах мастацтва, а не толькі па мастацкай фатаграфіі, як гэта робіцца ў цяперашні час. У ажноццэўнілі гэтай задачы шмат цяжкасцей, якіх неабходнасьць вырашыць іх дзіктуе само жыццё.

г. Мазыр.

М. АФАНАСЬЕВ.

Надзённае, неадкладнае

НАШ КУЛЬТУРМЕЙСКІ ЎКЛАД

У сувязі з заканчэннем паўнамоцтваў абласных, раённых, гарадскіх, сельскіх і пасялковых Саветаў дэпутатаў працоўных, Праздзіум Вярхоўнага Савета БССР прызначыў на хадзю 14 сакавіка 1957 года выбары ў мясцовыя Саветы.

Па ўсёй рэспубліцы разгортваецца зараз выбарчая кампанія. Установам культуры належыць прыняць у ёй самы актыўны ўдзел.

Што можна зрабіць, каб лепш абслубіць выбарчыкаў? У многіх установах культуры адкрыліся агітпункты, выбарчыя ўчасткі. Абавязак культасветарыяўцаў зрабіць усё для таго, каб шырока разгярнуць на іх прапаганда Праграмы партыі, рашэнняў партыйнай з'ездаў, кастрычніцкага Пленума ЦК КПСС, апошніх сесій Вярхоўнага Саветаў БССР і БССР. Ужо зараз работнікам культуры саветам клубуў, бібліятэкам варту прадумаць план работы на ўвесь час выбарчай кампаніі.

Радзіма наша ўстапіла ў апошні год сямігодкі. Хай наглядная агітацыя на выбарчых участках, стэнды, плакаты, дыяграмы, здымкі красамую расказваюць пра поспехі савецкіх людзей у развіцці прамысловасці, сельскай гаспадаркі, навуцы, тэхнікі, культуры. Хай знойдуць у нагляднай агітацыі канкрэтнае адлюстраванне тых змен, што адбыліся ў жыцці таго ці іншага горада, раёна, вёскі. Чаму, скажам, не мець на кожным агітпункце стэнд «Ад выбараў да выбараў». На канкрэтныя прыклады ён паказваў бы змены, што адбыліся навокал, якія перспектывы, якія чакаюць родны край.

Установы культуры будуць у час выбарчай кампаніі сістэматычна наладжваць сустрэчы выбарчыкаў са знатнымі людзьмі, перадачымі вытворчасці, ветэранамі працы, праводзячы вечары пытанняў і адказаў, «вусныя часопісы», вечары па інтарсах. Асноўнай мэтай усіх гэтых мерапрыемстваў павінна стаць прапаганда пераваг нашай сацыялістычнай дэмакратыі, нашага савецкага ладу жыцця, выхаванне савецкага патрыятызму.

Не ўсе выбарчыкі жыюць блізка ад агітпунктаў, не ўсе змогуць наведваць клубныя вечары. Значыць, неабходна актывізаваць дзейнасць агітацыйна-мастацкіх брыгад, зрабіць іх правіла, каб кожнаму выступленню самадзейных артыстаў пераарэджалі цікавыя лекцыі, гутаркі, кінапаказы.

Работнікам культуры нельга не ўлічваць асаблівасцей работы з кожнай катэгорыяй выбарчыкаў. Мерапрыемствы ў клубе і за яго сценамі павінны мець на ўвазе пэўныя групы слухачоў. Гэта могуць быць маладыя выбарчыкі ці пажылыя людзі, людзі, якія яшчэ не вызваліліся ад рэлігійных забобнаў і г. д. Да кожнага патрэбен свой падыход.

У асноўнае нашай прапаганда і агітацыі пачэснае месца займае мастацкая літаратура. Абавязак бібліятэкараў—шырока выкарыстаць мастацкае слова ў рабоце з выбарчыкамі. Кожнай бібліятэцы неабходна мець стэнды і выставкі літаратуры да выбараў, рэкамендацыйныя спісы. Немалую карысць прыносяць змяшчаныя літаратурныя вечары, канферэнцыі, абмеркаванні мастацкіх твораў. У практыцы работы нашых бібліятэкараў трывала ўвайшлі гутаркі-агляды літаратуры, якія робяць блізка ад іх, чытаюць, брыгады, на фермах. Такія сустрэчы з чытачамі асабліва дарчыя будуць зэрэ, у дні выбарчай кампаніі. З улікам з'ядан выбарчай кампаніі неабходна перагледзець фонды перасоўных бібліятэк, папоўніць іх літаратурай, распрацаваць новыя, дадатковыя маршруты для перасоваў і кінашоў.

Кампанія па выбарах у мясцовыя Саветы супадае з важнай падазай у жыцці ўстаноў культуры—падыржкоўкай да трэцяй рэспубліканскай Дзяды народнай творчасці. Калектывы самадзейнай папоўніліся новымі выканаўцамі, ажывіліся іх дзейнасць, абнавіліся рэпертуары. Усё гэта адкрывае дадатковыя магчымасці для паглыблення культурнага абслубоўвання выбарчыкаў.

Культасветработнікі атрымаюць у бліжэйшыя дні рэкамендацыйныя спісы і асноўныя напрамкі на агітпункты, які выкарыстаць рэпертуар. Ва ўсіх раёнах пройдуць семінары культасветработніцкай і сакратароў камсамольскіх арганізацый на якіх падрабязна ў выбарчай кампаніі, развучан новы рэпертуар. У дапамогу калектывам самадзейных Рэспубліканскі Дом народнай творчасці і метадычны кабінет Міністэрства культуры БССР распылюць прыкладныя праграмы змяшчаныя канцэртаў, рэкамендацыйныя спісы новых твораў. У клубы і дамы культуры накіраваны інструкцыйна-метадычныя лісты з парадкамі, як лепш аформіць наглядную агітацыю, абсталяваць «кутні выбашчыкаў». У бліжэйшым нумары бюлетэна «Новыя кнігі» будзе апублікаваны рэкамендацыйны спіс літаратуры да выбараў, а Дзяржаўная бібліятэка БССР імя Ул. І. Леніна расшыла спецыяльнае інструкцыйна-метадычнае пісьмо для масавых бібліятэк. Важна, каб усё гэтае матэрыялы свачасова трапілі да адрасатаў, былі шырока выкарыстаны ў рабоце.

Калегія Міністэрства культуры прыняла гэтыя дзіяны пастанову аб удзеле ўстаноў культуры ў выбарчай кампаніі. Пастанову абавязвае абласныя ўпраўленні, раёныя і гарадскія аддзелы культуры выкарыстаць усё сродкі і метады з асноўнага культасветработы, каб садзейнічаць паспяхавому правядзенню выбараў.

НЕУМІРУЧАЯ СЛАВА САЛДАЦКАЯ

Да апошняга часу былі вядомы прозвішчы 84 Герояў Савецкага Саюза, якія атрымалі гэтак высокае званне за неуміручы падвігі пры вызваленні Віцебшчыны ад гітлераўскіх акупантаў.

Супрацоўнікі абласнога краязнаўчага музея займаліся вывучэннем архіўных матэрыялаў Міністэрства абароны БССР і фотакінадакументаў. Гэта дазволіла ім выявіць налі ста новых імен.

Новыя дакументы аб героях вайны супрацоўнікі музея выкарыстоўваюць для падрыхтоўкі альбомаў, выставак, прысвечаных 20-годдзю перамогі савецкага народа над фашысцкімі акупантамі.

БЕЛТА.

НА ГРАМАДСКІХ АСНОВАХ

У асноўнае Сарачы Любанаўскага раёна адкрыты дзіцячы кінатэатр. Вучні старажытных класоў працуюць у дзіцячым клубе, саюзе за парадкам у глядзельнай зале, паказваюць кінафільмы. Сеансы наладжваюцца рэгулярна два разы на тыдзень.

Дзіцячы кінатэатр створан па ініцыятыве кінамаханіка Леаніда Грацкоўскага, які на грамадскіх асновах узначальвае брыгаду кінамаханікаў.

С. ДАРОЖКА.

ПАДАРУНАК ПОЛЬСКІХ УМЕЛЬЦАЎ

На працягу месяца ў Мінскім гарадскім Доме народнай творчасці дэманстравалася выстаўка польскага прыкладнага мастацтва. З творчасці майстроў вышукі, кераміка, разьбы па дрэву азнаёмілі больш як тры тысячы мінчан. На выстаўцы былі паказаны цікавыя нашыя нацыянальныя каштоўнасці, дэманстраваны і пачатку мінулага года ў Польскай Народнай Рэспубліцы.

Мастацтвам, якое прыклі да народных казак, назвала Мінчан гэтую выстаўку. На ёй паказана каля 150 экспанатаў нацыянальнай творчасці польскіх майстроў. Гэтая выстаўка была арганізавана ў адказ на выстаўку беларускіх народных умельцаў, якая дэманстравалася ў пачатку мінулага года ў Польскай Народнай Рэспубліцы.

БЕЛТА.

ТВОРЧЫЯ САЮЗЫ МАСТАЦКАЙ ІНТЭЛІГЕНЦЫ

Вялікая наладзі ўскладае савецкі народ на літаратуру і мастацтва, а глыбокім давер'ем і клопатам адноўна Камуністычная партыя да мастацкай інтэлігенцыі.

У вырашэнні складаных задач, якія ставяць перад ёю, значная роля належыць творчым саюзам, якія знаходзяцца цяпер на пачатку свайго развіцця ў сваім радзінным краі. У бліжэйшы час пачаў работу пленум праўлення Саюза Письменників СССР, неўзабаве склікаецца з'езд Письменников Радзіснай Федэрацыі, будзе праведзены Усеаюны з'езд кінарэаботнікаў.

Час настойліва патрабуе творчай маблізацыі розуму і талентаў. Само жыццё ступаеца ў дзверы Письменников набагнаў, аталье жыццёва і скульптураў, тэатральных і музычных залаў, внастаўдуй. Яно ступаеца ў сэрца мастака. Яно хоча, каб гэтыя даверы былі насцел расчынены для яго заўсёды, каб гэта сэрца было напоўнена ім.

Набліжаюцца вялікія гістарычныя даты — 50-годдзе Кастрычніка і 100-годдзе з дня нараджэння Ул. І. Леніна. Нашаму мастацтву неабходна будзе аглядзець і падуладным яму сродкам адлюстраваньні гэральчы шлях, пройдзены савецкім народам пад кіраўніцтвам створанай і выставаанай Леніным Камуністычнай партыі, паказаць у прадзвіжэнні і яркіх мастацкіх творах веліч гістарычнага падвігу працоўных мас. Гэтым, натуральна, азначаецца гадоўны кірунак і развіцця.

Характар дзейнасці творчых арганізацый у цяперашні час. Узрастае аднааснасць мастака перад народам. Велізарныя тэмы патрабуюць для свайго вырашэння велізарнай творчай энэргіі. Невычэрпнае багацце жыццёвага матэрыяла абавязвае да глыбокага яго асэнсавання. Высокая грамадзянская задача вылучае на першы план патрыятычны абавязак мастака, яго патрабавальнасць да свайго працы і да працы сабратаў па прафесіі, яго сумленне як грамадзяніна і творцы.

Высакародству ідэйна-мастацкіх мэт прычэп і ўсялякая шухіма параднасці, дэкламацыйная траскатыя, халодны рамесніцкі падыход да справы.

Гаворка ідзе, у прыватнасці, аб тым, каб творы мастацтва, вобразаў яго герояў натхнілі нашу моладзь, раскрылі перад ёю ва ўсёй суровай і пудоўнай прадзе розуму і сэрцы бацькоў. Усё, яму прысвечалі яны сваё жыццё, усё, што дасягнулі ім і разваліліся барыбары, на франтах войнаў і будаўніцтва.

Пад такім знакам і ідзе цяпер у творчых арганізацыях падрыхтоўка да будучых вялікіх работ. Ён быў прысвечаны напрыклад, наяданні пленуму праўлення Саюза мастакоў СССР. Аб наддзённых праблемах творчасці шмат каштоўнага было выкарана на сходзе маскоўскай Письменников арганізацыі.

Разам з тым перад творчымі арганізацыямі стаіць нялкая вострыя, яшчэ не вырашаныя пытаньні.

І Ў СЛОВЕ—ХАРАКТВО

Уладзімір ЮРЭВІЧ

сэкс, але і ўмець афарбавач змяшчальна, умець перавесці яго з катэгорыі граматычнай у эстэтычную, умець інтэраваць праз адпаведна ўкладанаму ў лэ настрою. Ці ж ачучым як след мэт гэтым дзіцям? Не, бо і выхавачы, і настаўніку ніхто не навучыў тэхніцы лярэнай мовы, не абудзіў у іх шчырыя любаві да жывога слова, не пакапаўся пра павышэнне культуры мовы, не патурбаваўся раскрасіць эстэтыку слова.

Нападзіць душэўны кантакт між дарослым і дзіцём памагае чупае стаўленне да ідэянальных асаблівасцей гаворкі кожнага дзіцяці, да яго спуюніка, ачыўленчых магчымасцей. Дзеці не любяць ні прамарнае «дзіцянасці» ў гутарцы, ні дарослыя чэрствасці. Яны вельмі тонка адраўноўваюць шчырасць ад фальшу, тую шчырасць, што адчува імі ў матчынай мове.

Дзіцячы сад, школа павінны далучыць дзіця да скарбаў літаратурнай мовы, прызвачыць яго да норм лексікі, правесці і вымаўлення. Але найбольшы эффект атрымліваецца тады, калі гэтае далучэнне ідзе сплавля, праз умовы выкарыстанне той жывой моўнай стыхіі, якую прыносіць дзіця з дому і якая памагае яму быць шчырым, непастрэдным, самім сабой.

Давайце пакаладзем руку на сэрца і шчыра скажам, што жыючы гутарковую мову (і беларускую, і рускую) большасць нашых выхавачоў і настаўнікаў ведае слаба. І ці не тут трэба бацьчы вытокі той недаравальнай казёнчыны, муды, які пануюць на іншых уроках, не кажучы ўжо пра пазашкольныя мерапрыемствы. Некаторыя фанабарца тым, што яны дасканалы ведоўчы мову. А ці не лепш прыслухацца да Карнея Чукоўскага, які піша: «Між тым толькі тая мова можа па-сапраўдному называцца культурнай, у якой бацьчы спуюнік і мнаства разнастайных інтанацый».

Прыслухацца варт і той настаўніцка-савесніцкае, які аб'яўляе дзіцям: «Хо першы конна ізаўнае, праведзе, дамыце сшытак на стол і можаце выхадзіць». Трэба прыслухацца і таму

настаўніку-географу, які нік не можа сказаць «Атлантычны акіян», каб не ўстаіць паля пацатковага «яшч адзін гук «н». Ворта памятаць пра гэта і тым выхавачам дзіцячых садоў, школ-інтэрнатаў ідэ пінэраважам, якія карыстаюцца толькі адной інтанацыяй—загаднай. Трэба ўмець не толькі камаандаваць дзіцём («Стройцеся парамі! Падцігніцеся!»), а і размаўляць з імі шчыра, прачуна, каб узніклі на іх тварах самыя розныя эмоцыі.

Калі знікне эмацыянальна аднастайнасць у абыходжэнні са сваімі выхаванцамі, калі знікне эстэтычная глупата да слова, тады не будзе больш фармалізму, параднасці, нуды ні прычытанні, ні пры тлумачэнні ўрока, ні на класных і бацькоўскіх сходках, ні на пінэрскіх зборах і камсамольскіх дыспутач. Скончыць тады сваё даволі-такі працяглае жыццё той недаравальны ўтылітарызм у выкладанні мастацкай літаратуры, калі творы рэкамендуецца для вывучэння і вывучаюцца выключна па ідэяна-эстэтычным прынцыпам, не звязваючы на іх ідэяна-эстэтычныя вартасці, якія толькі і могуць выклікаць у настаўніка і вучня творчае мысленне, абудзіць яго фантазію, узбагаціць душою.

Што могуць даць для душы вясмігдовае вучня воць такія правільна зарыфмаваны радкі газетнага артыкула, якія задала настаўніцка вывучаць да школьнага рацішніка:

Леніныя напорысты і крелкі,
Первыя в перадовом строю,
В развороте новой семилетки,
В напращенном творческом бою.

Кіа эмоцыі можа абудзіць такое вершаліччэ ў дзіцяці, калі нават дарослы не адрэзу разбярэцца ў сэнсе гэтых, з дазволу скажыць, пазычных радкоў? Другакласнік іх вывучыў і прыкрасіў у адедзеным яму месцы, але ж струны яго душы засталіся некрунутымі.

Воць так з малых год замест абуджэння любаві да пазычнага слова мы выклікаем раўнадушша да верша.

[Заканчэнне на 2-й стар.]

працы мастака вымяраецца толькі значэннем зробленага ім для народа. Буднейшыя нашы майстры літаратуры і мастацтва слаба зваляюцца непастрэды з творчай моладдзю ў сваіх арганізацыях. А каму яны не ім належыць у першую чаргу ўмацоўваць у ёй ідэяна-маральныя ўстоі, прычынальчы ёй традыцыйнае грамадзянскае савецкага мастацтва, якому яны верныя на сваім слаўным шляху ў жыцці і творчасці.

Партыя заклікае творчыя саюзы дзіцячой літаратуры і мастацтва маблізаваць усё сілы мастацкай інтэлігенцыі на павышэнне ідэяна-і мастацтва ў іх творах, на ўдзел у важнейшай справе — садзейнічаць сродкам мастацтва, якія ўплываюць на розуму і сэрцы, вынавадно рашэнняў XX, XXI, XXII партыйных з'ездаў. Праграмы КПСС. Партыя бацьчы адказную задачу творчых арганізацый у агураванні мастацтва на прынцыповых пазіцыях партыйнасці і народнасці, ставіць перад імі задачу ўзначальваць антыўмную наступальную барацьбу супраць упадліжнага буржуазнага мастацтва і мастацтвазнаўства. Асабліва значнае надале партыя клопату саюзуў работнікаў літаратуры і мастацтва аб ідэяна ўзброенасці, маральным абліччы і прафесіянальным майстарстве творчай моладзі.

Пачаты новы год работы, наперадзе шырокае поле дзейнасці. Кожны яго ўдзельнік кліча да нястоёнай увагі. Сілы нашай літаратуры і мастацтва вялікі. Гэта зарука таго, што, дучы на шляху, намячаным партыі, савецкага мастацкага культуры выканана складаная і высокая задача, якія ставяць перад ёю. Савецкая мастацкая інтэлігенцыя на новым этапе развіцця нашага грамадства ўянае сваю дастойную ўклад у агульнанародную справу будоўні навукова-адукацыйнага, у выхаванне новага, гарманічна развітага чалавека будучага.

[«Правда» за 24 студзеня г. г.]

КАЛІ СЦІХЛІ АПЛАДЫСМЕНТЫ...

Цялы дзень 17 студзеня ішоў у Бялінчых агляд калектываў мастацкага самадзейнасці. З дванадцяті да дваццаці гадзін на сцене раённага Дома культуры выступалі самадзейныя спевакі, танцоры, музыканты, чытальнікі.

І вось адгучала музыка, сціхлі апладысменты, гледачы пачалі выходзіць з залы. Члены аглядавай камісіі прыступілі да падзячэння вынікаў.

— Вам, Людміла Георгіеўна, першае слова, — звярнуўся старшыня камісіі, намеснік старшын райвыканкома Ф. Каладзеў да метадыста Рэспубліканскага Дома народнай творчасці Траскоўскай.

Людміла Георгіеўна перагарнула да стока лістоў, на якіх рабіла запісы ў час выступленняў, і пачала грунтоўна аналізаваць поспехі і няўдачы кожнага калектыву.

— Не, Людміла Георгіеўна, так падрабязна няварта, — спыніў яе начальнік аддзела ўпраўлення культуры П. Давыдаў, які таксама прысутнічаў на аглядзе.

Час позы, ды і выканаўцы нас не пацуюць, яны рас'ехаліся. Давайце лепш свае прамовы, каго паслаць на абласны агляд, не будзем зацікава гаворку.

І гаворка сапраўды не зацікавала. Даволі хутка кандыдатуры прэзідэнтаў былі падараны, гоціці паспешліва адзначылі камандзіроўкі, пажадалі бялінчанам новых поспехаў і развіцця.

Відомы агляд павінен быў выйці лепшым, тых, хто паэдзе адстоіць гонар раёна ў абласці. Але ж ці толькі гэта?

Не хацелася б паўтараць тут старых, агуднавадомых ісцін аб тым, што донда народнай творчасці, а значыць, і яе першы ружэ — раённы агляд — праводзіцца з мэтай ажыўлення работы калектываў мастацкага самадзейнасці, прыцягнення ў іх новых удзельнікаў, стварэння новых калектываў і г. д. Не хацелася б паўтараць і тую агуднавадомую ісціну, што вынікі агляду падводзяцца ў першую чаргу дзеля таго, каб выйці, ці адбылося такое палітычнае, вывясці, што спрыяла росту і становленню тых ці іншых калектываў і што ім перашкадава. Не хацелася б, але, на жаль, паўтараць гэтыя ісціны даводзіцца.

Ужо ў тым, які быў падрыхтаваны і як праводзіўся сам агляд у Бялінчых, ёсць важкія падставы для шырокай і прычыновай гаворкі аб стане мастацкага самадзейнасці ў раёне, аб метадах і кірунку работы аддзела культуры і РДК як метадычнага цэнтру культурна-асветнай работы.

...Пачатак агляду прызначаўся на дзесяць гадзін раніцы, аднак першы калектыв прыехаў у раённы цэнтр у аднаццаць гадзін. Ады калектывы не прыйшлі свечасова таму, што не былі забяспечаны транспартам, другія наогул не ведалі, калі трэба з'явіцца ў дарогу. Аб тым, што абдуэцца раённы агляд, не паведзілі ні мясцовае газета, ні радыё. Больш таго, многія калектывы наогул не ведалі, ці далучаны яны да ўдзелу ў раённым аглядзе, ці не.

— Перад новым годам, — раска-

зала наморг каласа «Радзіма», удзельніца самадзейнасці А. Кастрыцкая, у нашым клубе выступіла калектывам з «Запавядаў Леніна» і «Ленінскага закліку». Казаў, што гэта і быў мясцовы, сельсавецкі агляд. Але каго выбралі на раённы, каго не — мы так і не ведалі. Нават на рэзультаты пасля таго ні разу не збіраліся...

На агляд у Бялінчы не прыехалі нават калектывы тых клубаў, якія лічылі ў раёне лепшымі — Глыбоцкага, Наварудскага, Зьмяйскага, Шапалевіцкага, Круглянскага.

Ніхто не паклапаціўся загадаць складзіць праграму выступленняў. Намеснік загадчыка аддзела культуры Ул. Ругайль проста лаяў прыбываючых удзельнікаў агляду ў лэстыялі РДК і на скорую руку запісаў назвы нумароў. Аглядаў камісія так і сачыла за выступленнямі ўспраўно. У час абмеркавання члены камісіі абмяркоўвалі таго ці іншага выканаўцу па знешніх прыкметах.

Прыгавораў і больш прыкрых падрабязнасці.

...Вось прыехалі на агляд дзятчкі з Ермалавіч. Мы пішам дзятчкі, бо ў асноўным гэта былі школьнікі. Намеснік загадчыка аддзела культуры кінуўся да іх запісаць праграму. А дзятчкі ў сваю чаргу атакавалі яго:

— Дайце нам хутчэй бяніста. Мы ж ні разу пад музыку не спявалі.

Пасля мы бачылі ермалавіцкіх дзятчак на сцене. Спявалі яны, баязліва азіраючыся на бяніста, а той сам ледзь-ледзь цагаў яны, стараючыся патрапіць у лад.

Пад акампанімент таго ж бяніста з РДК спявалі выканаўцы з многіх іншых калектываў. І яны, як правіла, выступалі без адзінай рэпетыцыі. Можна сабе ўявіць, як выглядала ўсё гэта на сцене!

У многіх клубах Бялінчанага раёна няма, аказваецца, падрыхтаваных кіраўнікоў калектываў мастацкага самадзейнасці, няма бяністаў.

Між тым пры Міністэрстве культуры, пры абласным упраўленні культуры працуюць пастаянныя курсы па падрыхтоўцы кіраўнікоў мастацкага самадзейнасці, а ў Бялінчых пры музычнай школе ёсць нават курсы бяністаў. Чаю туды не трапляюць хлопцы і дзятчкі з калгасаў раёна, чаму за апошні год гадзі з Бялінчы на вучобу ў Мінск ці Магілёў не было паслана ніводнага чалавека — незразумела.

На абласны агляд з хансанацкіх сельскіх калектываў, якія выступілі на сцене раённага Дома культуры, камісія змагла пранавіць толькі пяць выканаўцаў, ды і то з агаворкай — пасля дадатковай падрыхтоўкі. Нужо ў вёсках раёна сапраўды няма здольных людзей? Не, яны ёсць. Але іх трэба вучыць, пастаянна з імі займацца, а раённы Дом культуры не стаў пакуль што тым метадычным цэнтрам, на які марлі б абанерцы сельскія калектывы. Адзінае, што яшчэ наладжваюць работнікі РДК і аддзел культуры, гэта семінары культурна-асветнага характа, на якія яны раз-

вучваюць новыя песні і танцы. Песні і танцы развучваюць ца, але ў раёне вялікая цяжкасць кадраў сельскіх культурна-асветных работнікаў, і часта праца гэтая прападае дарма. Відзец, работнік аддзела культуры і РДК трэба наладжваць больш цесны сувязі непасрэдна з калектывамі вёскаў, не спадзяваюцца на ненадзейны «перадатчыкі рамяні».

Не ўсё на аглядзе было заганым. Тое, што можна зрабіць пры жаданні і ініцыятыве, паказалі выступленні мастацкіх калектываў раённага Дома культуры. Паглядзець бы гэтыя выступленні ўдзельнікам самадзейнасці! Але дзятчкі і хлопцы, якія прыехалі ў раёнцэнтр з калгасаў, і саўтасу, ніхто не зацікавіўся іх Сур'ёзнае трыгоўнае выклікае і рэпертуар, які прывезлі на справадчы ў раён сельскія калектывы. Прыбра было слухаць, налі слевалі выконвалі адзін за адным эстрадным песенкі, не лешага гатунку. Па некалькі разоў гучалі са сцэны «Чорны кот», «Чарнаморычкі», «Магчыма» і да іх падобныя. Якое дачыненне мае ўсё гэта да народнай творчасці?

Асабліва бедна быў прадстаўлены на аглядзе беларускі рэпертуар. Дастаткова сказаць, што ў канцэртах хансанацкіх сельскіх калектываў былі выкананы толькі «Мяцеліца» Шуміліна, «Беларускі вальс» Шыдоўскага, да дзве народныя песні.

Больш змястоўнай аказалася праграма калектываў раённага Дома культуры. Надаўна створаны танцавальны калектыв выканаўцаў «Юрачкі», «Польку-Янку», жартовы танец «Кухарчыкі». Свой маленькі канцэрт даў духавы аркестр, які з пачуццямі сыграў раманс Глініч «Не спускайце» і «Ляцце, галубы» Дунайскага. Понсп-выпаў на доўга вакальнага ансамбля пенсінераў, у выкананні якога хораша прагучалі беларускія народныя песні «Рабіначка», «Эх ты, лён наш, лён курава», «Як сарву я ружу кветку», руская народная «В деревне Клеванова Ванюша жыла». Рэпертуар дзювацца вакальнага ансамбля і эстраднага ансамбля «Юнацтва» быў, аднак, менш удавы. Калектывы трэба пазбавіцца эстраднага лядкадму.

Аб усім гэтым хацелася пагаварыць пры падвядзенні вынікаў агляду. Варта таксама адзначыць, што на аглядзе не было ніводнага буйнага калектыву, што выступленні атрымаліся на дзівя аднастайныя, што амаль не было выканаўцаў-інструменталістаў, і толькі лічаны калектывы прывезлі ў раён танцавальныя нумары. У аглядзе не прыйшлі ўдзелу ніводны драматычны калектывы.

...Так, было аб чым пагаварыць, паспачынацца, параіцца на абмеркаванні вынікаў агляду. Але не адбылося самога абмеркавання, не адбылося той гаворкі, без якой цяжка сабе ўявіць, што вынікі агляду стануць урокам для бялінчых таварышчу, што наступны агляд будзе праводзіцца не, для каровай «пушчакі» ў плане, а для таго, каб мастацкая самадзейнасць развівалася, расла, набліжалася да сапраўднага мастацтва.

М. ГІЛЕВІЧ,
спец. кар. «Літаратура і мастацтва».

ПЕРШАЯ ПРЭМ'ЕРА ГОДА

Першая прэмія года ў новым года 22 студзеня ў Беларусінім дзяржаўным акадэмічным тэатры оперы і балета быў паказаны балет лаўрата Ленінскай прэміі С. Пракоф'ева «Золушка». Харэаграфічную рэдакцыю і пастаноўку азначыў балетмайстар народны артыст РСФСР і Казахскай ССР прафесар Р. В. Захарав.

У ролях выступілі народныя артысты БССР А. А. Карзінава, В. К. Давыдаў, В. І. Ірмылава, Л. М. Раканова, М. К. Шухаў, заслужаныя артысты БССР Р. Е. Красоўская, І. Д. Дзідзічэнка, Н. В. Тарасова, салісты В. П. Камарова, М. В. Пятрова, артысты балета і вучні мінскага харэаграфічнага вучылішча.

Дырыжор — народная артыстка БССР Т. М. Каламіцава.

Аформіў спектакль народны мастак БССР, заслужаны дзеяч мастацтва РСФСР, Таджыкскіх і Літоўскай ССР Я. Г. Чамадурэу. Прэмія балета-назі прыйшла з вялікім поспехам.

На здымку — сцэна са спектакля «Золушка». У ролях Золушкі артыстка А. Карзінава. Фото Ул. КРУКА.

З ДАПАМОГАЙ АКTYBІСТАЎ

Бібліятэка вёскі Кірава Камарынскага раёна налічвае звыш трыстот тачачоў. Сярод іх старыя калгаснікі Аляксандр Лявоненка, Міхалі Леўчанка, Іван Райскі, Пімен Літоўчанка і Сцяпан Леўчанка.

Аляксандр Лукіч Лявоненка асабліва цікавіцца літаратурай пра баявыя подзвігі савецкіх людзей. Бібліятэкар ведае: калі прачытаць кнігу Аляксандра Лукіча, яна на паліцы не залежыцца. Лявоненка прапагандае мастацкую літаратуру сярод аднавяскоўцаў, па яго ініцыятыве было наладжана абмеркаванне многіх кніг. Стары кал-

гаснік нярэдка наладжвае калектывныя чыткі найбольш цікавых тачачоў.

На малюнічым плакате, які вісіць у бібліятэцы, партрэт свідаркі Кадарыны Леўчанка. Пад партрэтам пералік кніг, прачытаных дзятчымі, іх больш шасцідзесяці. Тут не толькі вытворца літаратуры, але і многіх кнігі беларускіх, рускіх, замежных пісьменнікаў. Бібліятэка раён працягвае іх усіх калгаснікам.

З дапамогай актывістаў сельская бібліятэка актывна прапагандае кнігу сярод калгаснікаў.

Г. КАЛІНІН.

І Ў СЛОВЕ-ХАРАКТВО

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

Вывады тут не адны ўтвары чытанак і хрэстаматыі. Не менш вывады і настайнікі, і ў многім з якіх не развіты пазытныя слых. Скежуць, які шчыг гэта пазытны слых? А такі ж, як і музычны. Уменне не толькі бачыць напісанае пісьменнікам, але і чуць — і ёсць пазытны слых. А настайнік яшчэ ж павінен і ўзнавіць мастацкі твор ва ўсёй яго ідэіна-эстэтычнай пэўнасці.

А як вучыць дзятчкі чытаць вершы? Абявакова ж скандзіраваць (падкрэсліваць) рытм у кожным радку, незалежна ад логікі ўсёй фразы. Настайніку ніхто не навучыць пераступаць з радка на радок, каб не парушыць логіку вершаўнай фразы і развуч з тым захавець музыку яе. Як жа яны могуць навучыць выразна чытаць свае выхаванцы? Так і зніжае ўважлівае ў вершы багачце думкі, характэра пазытныга вобраза, бо на першым плане — падкрэсліванне фармальнага асаблівасці яго. Замест жывой пазыі мы чуюм аднастайнае дудзненне, якое здольна залюльваць чалавека, а не абудзіць яго эмоцыі.

Тое ж самае бывае і пры чытанні прозы, пры перакладзе ўголос, пры вусных адказках на ўроку. У большасці выпадкаў мы чуюм «мёртвую» фразу, завульчана чужую думку, не прапашаную праз сэрца школьніка. Настайнік мэтаматыкі ці гісторыі часам за вялікі адказ зніжае адказку, хоць вучань ведае матэрыял, ды не можа з прычыны свае эмацыянальнай глухаты пераканчы ў сваё ведае ні настайніку, ні здыць клас.

Абудзіць эмоцыі дзятчкі гэта ж важна ў навучальным працэсе, як і расквіляць яго думку. І рабіць гэта могуць толькі тыя педагогі, якія «гараць» сваім прадметам, якія «апантань» тымі дзяткамі, што нясучы яны вучням, і ўмеюць перадаць гэтае гарэне, гэтую апантанасць класу. Натхнінае растлумачыць дзяткам самае звычайнае правіла, з «аганьком» давесці тэарэм, захавіць расказаць аб прыродзе стэпавай зоны, аб паходжанні слова, выразы — гэта ўжо катэгорыі эстэтычныя, якія залучаюць і ў пашане.

Раскрываць прыроду слова, яго вобразнага зместу развівае ў вучня не толькі творчы падыход да прадмета, але і ўзабгае яго эстэтычна. На вялікі жаль, мала хто з настайніку літаратуры, нават у старэйшых класах, заглядаецца ў сутнасць эстэтычнага асаблівасці пісьменніка рэчывасці, раскрывае эстэтыку слова. Яе правіла, славісцікі добраўсплываюць, адпаведнасці з метадычнымі распрацоўкамі перакладаюць на ўроку падручнік, да эстэтычнага аналізу створа існуе як неабавязковая даўжак да ідэіна-эстэтычнага разбору. Штучнае вылучэнне ідэй і вобразаў з мастацкай тканіны створа — воль на які фармальны шлях накіроўвае вучня школа. Мы вучым у школе ўменню расквіць твор па палічках — тэма, ідэя, вобраз, мастацкія асаблівасці, а не вычуваем у юнакоў і дзятчак захавіліна сярэдням характэрам літаратурнага твора, яго эстэтычным багачцем. А толькі ж навучыць маладога чалавека любіць літаратуру, які мастацтва слова, можна навучыць яго бачыць, дзе і ў жыцці сапраўднае характэра, а дзе падрабка пад яго. Надшоў час славісцікам рашуча адмовіцца ад тых універсальных «адмычак», якія служаць адной ісцінай — апраціць праграму, а не далучыцца нават самага абявакова вучня да характэра мастацкіх вобразаў.

Нездарма ж мастацкую літаратуру некалі называлі прыгожым пісьменствам. І адкрываць прыгожае ў самым звычайным слове — лічыцца найгольнейшай задачай настайніку, пачынаючы з першага класа, з буквава. Майстры педагогічнай справы не падзяляюць штучна працэс чытання на складова-гукавы аналіз і

дамаганне белгасці, яны сінтэзуюць гэта ў адно. Але ж такіх майстроў не так ужо многа. Як правіла, навучанне чытанню ператвараецца ў перайманне аднастайнага вычывання настайнікам складу і слоў, яго заканамернага інтанацыі, яго манеры чытаць «на рэспэў», што памылкова выдзецца за выразнасць. Потым, надзе ў трэцім ці чвартым класе, успамінаюць пра рэгламентаванае праграмай бгаве чытанне.

А што некаторыя настайнікі разумеюць пад тэрмінам «бгавасці»? Хуткі тэмп і толькі. Дзе ўжо тут гаварыць пра выразнасць і тую сродкі, якімі яна дасягаецца: логічна і псікалагічна пазу, тэмбрава інтонацыя, рытмічная разнастайнасць, дасканала дыкцыя і дасканала арфаграфія. А гэта ж усё рэчы, якія, зноў-такі паўтараю, паўтараю ў наш час кожнаму культурнаму чалавеку, а тым больш без іх не абідзецца чалавек нашага заўтра, калі ў ім (чалавеку) мы захочам бачыць усё прыгожае. І вядома ж не толькі знешні выгляд, гаворкі, але і культура яго мовы, манеру гаворкі, якія шмат у чым грунтоўнага да духоўным багачці асобы.

Воль таму так важна ўжо сёння дбаць не толькі пра набыванне гэтага багажы ведаў, але і суправаджаць вучбыны працэс выхаваннем душы чалавека — яго эмоцыі, яго агуднаў культуры, ад чаго залежыць не толькі ідэіны, але і эстэтычны круггляд. І вырашыць гэтую амістую праблему нельга, мне здаецца, без таго, каб не аб'явіць рашучую барацьбу супроць той абявакасы, якая існуе да слова ў саміх выхаванцаў.

Гэды тры ці чатыры незад мне даялася правесці некалькі заняткаў па тэхніцы выразнага чытання з тэорыі і практыкай літаратурнага факультэту ў Мінскім педінстытуце. Я слухаў тых, што сёння недзе ўжо выкладае мову і літаратуру, і дзіву дэвуся: як мала было сярод сэрвака чалавек такіх, хто мог не толькі сам захавіцца, але і захавіць другіх падбаранымі чытацеля ўрыўкамі з «На рэстанія» Я. Коласа ці «Салаўя» М. Бядулі — гэтых узораў беларускага мастацкага слова.

Не скажу, што студэнты не ўмеў зусім чытаць. Яны чыталі граматычна з пункту гледжання лексікі і правіл пунктуацыі. Але пранікненне ў лагічную структуру тэксту, у свет вобразаў пісьменніка, «набліжэнне тэксту да сабе» можна было адчуць у якіх дзясціч чалавек. Тое пранікненне, калі перад тым, хто чытае, і тымі, хто слухае, паўстае канкрэтна адчульвы вобразны малюнак, калі ў работу ўключаюцца самыя патаемныя пачуцці, калі тэкст «ажывае».

А калі да гэтага даяцца, што ў добрай палавіны студэнтаў не было правільнага дыхання, адшліфаванай дыкцыі, літаратурнага вымаўлення ды трапляліся людзі проста з моўнымі хібаімі (шпалляўка, картаўка, гукнявыя) — вывед напрушавы адзі: мусяць пры наступленні ў педагогічны навучальныя ўстановы не робіцца стварэнняга адбору.

Я нік не магу ўявіць сабе настайніку, абявакава да слова, да яго эстэтычнага зместу. Можна дараваць настайніку і не надзе каб сучаснаму прычыску ці не па модзе пашытую вопратку (коц і гэта важна), але нельга дараваць нізкую культуру слова.

Настайнік закнікам, несці дзятка ідэй — педагогічны, навуковы, логічны, эстэтычны. А носьбітам ідэй сродок людзей нашай планеты з'яўляецца слова. Сіла ж уздзялення слова найбольш у чалавека, які валодае яркай, вобразнай, глыбока асэнсаванай і працулай мовай. Іменна такім чалавекам уяўляецца мне настайнік — себціг вечнага, светлага, разумнага.

Але ці можна за чатыры-пяць гадзю навучанья выхавача ў чалавека адчуванне жывога слова, калі ён не быў падрыхтаваны да гэтага ў пачатковай і сярэдняй школе? Пры цераперных умовах, не. Праўду піша М. Палкін (гл. а Літаратура і мастацтва» за 24 лістапада 1964 года), што «з кожным студэнтам неабходна займацца не менш 10—15 гадзінаў. А цяпер, на ўсю групу ў 20—25 чалавек праграмай па выразнаму чытанню адводзіцца

НА КАЛГАСНАЙ СЦЭНЕ

На куставых аглядах мастацкага самадзейнасці яны адбыліся ў Івявіцкім раёне. Выступіла шмат новых творчых калектываў. Павялічалася колькасць харавых гуртоў. Пры Хатыніцкім, Свяціцкім, Мядзведзіцкім, Астраўскім і Бачанскім сельскіх Дамах культуры новыя хоры налічваюцца па 45—60 самадзейных артыстаў. У рэпертуары гэтых калектываў побач з народнымі песнямі і песнямі беларускіх аўтараў значнае месца займаюць сучасныя творы рускіх кампазітараў.

В. МАРКАУ, намеснік загадчыка Ліхавіцкага раённага аддзела культуры.

Драматычны калектыв Салігорскага раённага Дома культуры. Спектакль «Трыпопел» па п'есе Л. Сіндзікава. Ролы камсамоль Любы Кірычова, тэхнік В. Дзядзіч, у ролі Міхаліа — аператар-каскасёр В. Ткачэна. Фото В. БАХТАТАВАЙ.

Рая Касцюковіч, Надзя Вусік і Наташа Кочычова — старэйшыя удзельніцы танцавальнага тэатра самадзейнасці Мінскай вяснянай фабрыкі Іва Крупецка. Яны рыхтуюцца да раённага агляду народнага талентаў, які абудзецца ў лютым.

Фото Ул. КРУКА.

ПАЭЗІЯ ГРАФІКІ

Вялікую ўвагу гродзенчу прыцягнула адкрытая ў дні Дзяды рускае мастацтва ў Беларусі выстаўка твораў ленынградскага мастака Міхаліа Міхайлавіча Канчарына. У фазе кінатэатра «Гродна» экспануецца каля ста васьмідзесяці яго твораў.

Больш чым за сорак год працы М. Канчарына створаны плакаты, творы станковай графікі, ілюстрацыі, у якіх рэалістычна, ярка, вобразна адлюстравана жыццё нашага грамадства.

Значнае месца на выстаўцы займаюць лісты, прысвечаныя гераічнай абароне Ленінграда ў Вялікую Айчынную вайну. Для іх характэрны тонкая назірлівасць, глыбокі драматызм. Неодна раз атрымліваюцца наведальнікі выстаўкі каля лістоў «Дзяджурна», «Пад арыкам Галюнава штаба», «Ля Летняга салду», «Дарога жыцця», ля ілюстрацыі «Ленінградцы». У гэтых творах правядзена перададены атмасфера ваяннага часу, мужнасці і стойкасці ленынградцаў у час блокады.

«Урангел ідэал Да зброі, пралетарый!» За залесным сілудэтам Урангеля паказана фанам яго акружэнне — памешчыкі, фабрыканыты і іншыя ворагі Маладой Савецкай дзяржавы. Плакат гэты лаканічны, строі, выразны. Штрых тут скупы, падначалены думцы.

На выстаўцы прадстаўлены і адзіны плакат мастака, створаны ў першыя месяцы Вялікай Айчынай вайны, — «У набесах, не зямлі і на моры». І гэты плакат, і пазнейшыя («На Берліне», «Свабоду нявольнікам крывавага фашызму!») уражваюць яркімі фарбамі, строгацю і лаканічнацю выжылчэных сродкаў.

Нельга тут не падкрэсліць, што М. Канчарына створаў многія свае творы, будучы чытка хворым пасля прыраву Ленінградскай блокады. Ён прыехаў туды ў горад Фрунзе ў і Кіргізііскім тэатрардыма агенцтве рабіў палыміяны агітплаткі, якія заклікалі савецкіх людзей граміць фашызтаў.

Творчасць М. Канчарына на выстаўцы прадстаўлена шырока. Побач з сатырычным партрэтамі дзятчымі гадзю («Кулак», «Варожыя» і іншыя) выставлены дзятчкі самых разнастайных ілюстрацыяў.

Асабліва цікавыя ілюстрацыі да рускіх народнаў казак. Колькі гумаў у выдумкі ўмялоўку да казкі пра Ямелю! Якой шнодрай фантазія насыцае мастак ліст «Іван-дурак у гасяч у яндзведзю!»

Ілюстрацыі да ярышоўскага

Эдуард КАРПАЧОУ

ВЕЧНЫ ДЗЕНЬ ЧЭРВЕНЯ

БЫЎ ЧЭРВЕНЬ, а летам дзень бясиконны, і значыць больш жыцця. А калі імячыся на веласпедзе, калі ржаш грудымі гарачае марына, то жывец удвая, то дзень становіцца зусім вечным. Так вечным, таму што ёсць вечнае ў жыцці: той аголь ля стральтататага мамантэа, які застаўся ў горадзе, і тая дружба, якая звязала іх, трох выпускікоў суворэўскага вучылішча — Юры Грыгарана, Суворбіна і яго Дабравольскага, — звязала мацней і надзейней за ўсіх на свеце вузлю і канатаў.

Асфальт шамацеў і пашчоўкаў каменнымі зярнятам, доўгі і роўныя, які спішы, праменьні сонца прапалгалі да спіні веласпедных і запалылі новыя праменьні. Веласпедны ішччадзіна існавалі на паладзі, абганялі адзін аднаго — кожны, як сурьонныя пругкі мускулы — размотвалі коламі сваю радасць — і ніяк не маглі размацаць.

І Дабравольскі, глытаючы салодкае, смачнае паветра і мэрчы поглядам размотаную наўсцяж стужку шацы, адчуваў зараз асабліваў злітнасці не толькі з веласпедам, а і са сваімі сябрамі: на сцяжэ, завалася, на паладзі і іх моцнымі нагамі, глядзю і іх частымі вачыма, жыў адным для ўсіх, нейкім магнітным рухам праз гэты светлы і, вядома ж, вечны, вечны дзень.

Сябра мае, думай ён, хлопчыкі мае, як добра, што вы ёсць! Як вы патрыбы адзін аднаму! І як мне крыўдна за цябе, Толя Суворбіна... Як неспра-

АПАВЯДАННЕ

вадзіла гэта: дзясціць год вучыцца, рыхтавацца ў камандаўры і ісці ў запал толькі таму, што ў цябе нешта са зрокам...

Веласпед шамацеў, нібы дождж, сустрачаныя машыны абдавалі сярбю хвалімі аджылагата паветра, і яны выхадзілі з хвалю, як з вады, яшчэ больш свежымі, і зноў чарваліся, і Дабравольскі лаяў і іх вачах адвагу і дабрату і ведаў, што хлопцы яго любяць цяпер яшчэ больш адана — як і ён іх. А Інаксі і быць не магло, таму што ў гэтым інстанцыям і інстанцыям руху яны сталі бліжкімі і злітнымі, які ніколі раей.

